

AUGLÝSING

um friðlýsingu Grafarvogs innan Gullinbrúar.

1. gr.

Um friðlýsinguna.

Umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra hefur ákveðið, að tillögu Náttúruverndarstofnunar og með samþykki Reykjavíkurborgar, að friðlýsa Grafarvog, innan Gullinbrúar, sem friðland í samræmi við 49. gr. laga um náttúruvernd, nr. 60/2013.

Náttúrufræðistofnun hefur metið verndargildi hins friðlýsta svæðis, sem liggur innan Reykjavíkur. Grafarvogur hefur hátt verndargildi sem felst einkum í leirum sem eru mikilvægur viðkomustaður farfugla. Þá er umhverfi Grafarvogs vinsælt útivistarsvæði.

Grafarvogur í heild sinni flokkast sem leirulón, en þau einkennast af tiltölulega víðáttumiklum leirum sem þorna upp að mestu þegar lágsjávað er. Sjávarföll eru gjarnan mikil og dýpi lítið. Grunnir árfarvegir og álar eru þó undir ferskvatni á fjöru en fyllast af sjó á flóði. Það á við um Grafarvoginn þar sem Grafarlækur fellur í austurbotn vogsins sem og ónefndur lækur í suðausturhluta vogsins. Á háfjöru eru árfarvegirnir vel sýnilegir langt vestur með voginum. Við botn Grafarvogs finnst plantan sandlæðingur, sem er mjög sjaldgæf á Íslandi. Sandlæðingur er á valista sem planta í nokkurri hættu og er friðuð skv. auglýsingu nr. 1385/2021.

Friðlýsingin samræmist markmiði 2. gr. laga um náttúruvernd, nr. 60/2013, þar sem kveðið er á um vernd líffræðilegrar fjölbreytni með því að viðhalda tegundafjölbreytni og vistfræðilegum ferlum.

Við ákvörðun um friðlýsingu var m.a. höfð hliðsjón af samningi Sameinuðu þjóðanna um líffræðilega fjölbreytni (Rio de Janeiro 1992, sbr. Stjórnartíðindi C nr. 11/1995), samningnum um verndun villtra plantna og dýra og lífsvæða í Evrópu (Bern 1979, sbr. Stjórnartíðindi C nr. 17/1993), samþykkt um votlendi sem hafa alþjóðlegt gildi, einkum fyrir fuglalíf (Ramsar 1971, sbr. Stjórnartíðindi C nr. 1/1978) og rammasamningi Sameinuðu þjóðanna um loftslagsbreytingar (sbr. Stjórnartíðindi C nr. 14/1993 og nr. 39/1993).

Hið friðlýsta svæði er 0,5 km² að stærð.

2. gr.

Markmið friðlýsingarinnar.

Markmið friðlýsingar svæðisins er að viðhalda og vernda til framtíðar búsvæði fugla og sjávarhyggleysingja, náttúrulegt ástand gróðurs og líffræðilega fjölbreytni þannig að svæðið fái að þróast samkvæmt náttúrulegum lögmálum og á eigin forsendum. Friðlýsingin miðar einnig að því að styrkja útivistar-, rannsókn- og fræðslugildi svæðisins.

3. gr.

Mörk friðlandsins.

Mörk friðlandsins eru sýnd á korti í viðauka I en nánari landupplýsingar, m.a. hnit, má nálgast hjá Náttúruverndarstofnun. Friðlýsingin nær til landsvæðis og sjávarsvæðis, þ.m.t. fjöru, hafsbots, lífríkis og vatnsbols.

4. gr.

Umsjón með friðlandinu.

Náttúruverndarstofnun hefur umsjón með friðlandinu í samræmi við 2. mgr. 13. gr. og 79. gr. laga um náttúruvernd, nr. 60/2013. Náttúruverndarstofnun er heimilt, að höfðu samráði við landeigendur og Reykjavíkurborg, að gera umsjónarsamning um friðlandið, sbr. 1. mgr. 85. gr. laga um náttúruvernd, nr. 60/2013.

Nánnar skal fjallað um umsjón friðlandsins í stjórnnunar- og verndaráætlun.

5. gr.

Stjórnnunar- og verndaráætlun.

Náttúruverndarstofnun ber ábyrgð á gerð stjórnnunar- og verndaráætlunar fyrir friðlandið í samvinnu við Reykjavíkurborg, Náttúrufræðistofnun og eftir atvikum aðrar fagstofnanir og hagsmunaaðila, sbr. 81. gr. laga um náttúruvernd, nr. 60/2013.

Í stjórnnunar- og verndaráætlun skal m.a. fjalla um umsjón svæðisins, verndaraðgerðir, aðgerðir til að bregðast við framandi og/eða ágengum tegundum, rannsóknir og vöktun, fræðslu, landnotkun, fráveitu, nytjar, umferð um svæðið, þ.m.t. umferð riðandi, hjólandi, umferð vatnatækja og notkun dróna sem og aðgengi gesta, þar með talið aðgengi fólks með fötlun.

Heimilt er að setja sérstakar reglur í stjórnnunar- og verndaráætlun. Stjórnnunar- og verndaráætlun fyrir friðlandið er háð staðfestingu ráðherra, sbr. 3. mgr. 81. gr. laga um náttúruvernd, nr. 60/2013.

6. gr.

Umferð um friðlandið.

Almenningi er heimil för um friðlandið en er skylt að ganga vel og snyrtilega um svæðið og fylgja þeim reglum sem gilda innan þess. Forðast skal að valda öðrum óþægindum eða truflun með hávaða. Gestir skulu ætíð sýna aðgát gagnvart dýralífi og náttúrufari á svæðinu. Sérstakrar aðgátar er þörf á far- og varptíma fugla.

Óheimilt er að aka vélknúnum ökutækjum utan vega, sbr. þó undanþágur 31. gr. laga um náttúruvernd, nr. 60/2013.

Notkun vélknúinna vatnatækja (s.s. sjókatta, sæpota o.þ.h.) er óheimil innan friðlandsins, nema með leyfi Náttúruverndarstofnunar, að undanskildum leitar- og björgunaraðgerðum.

Hundar skulu hafðir í taumi innan friðlandsins, að undanskildum leitar- og björgunarhundum að störfum. Þess skal gætt að hundar og önnur gæludýr valdi ekki truflun á lífríki svæðisins, skemmdum á náttúru eða valdi gestum ónæði. Umráðamönnum er skylt að fjarlægja úrgang frá gæludýrum á svæðinu.

Flug ómannaðra loftfara (dróna) er óheimilt í friðlandinu á far- og varptíma fugla, nema að fengnu leyfi Náttúruverndarstofnunar. Undanskilin er notkun ómannaðra loftfara vegna almannahagsmuna og leitar- og björgunaraðgerða. Að öðru leyti skal farið með notkun ómannaðra loftfara samkvæmt reglugerð um starfrækslu ómannaðra loftfara og ómönnuð loftfarskerfi, nr. 1360/2024.

Far- og varptími fugla skal skilgreindur í stjórnnunar- og verndaráætlun fyrir friðlandið.

Nánnar skal fjallað um umferð, m.a. umferð gangandi, riðandi, hjólandi, akandi og umferð um vötn, í stjórnnunar- og verndaráætlun.

7. gr.

Umgengni um friðlandið.

Óheimilt er að skilja eftir eða urða úrgang innan friðlandsins og skal allur úrgangur

tekinn með út af svæðinu.

Öll meðferð elds er óheimil á svæðinu.

8. gr.

Rannsóknir og vöktun.

Náttúrufræðistofnun ber ábyrgð á vöktun lífríkis í friðlandinu í samræmi við 74. gr. laga um náttúruvernd, nr. 60/2013. Vöktunaráætlun skal vera unnin í samráði við Náttúruverndarstofnun og vera hluti stjórnunar- og verndaráætlunar. Skýrslur um niðurstöður rannsókna og vöktunar skulu vera aðgengilegar Náttúruverndarstofnun.

Aðrar rannsóknir en rannsóknir Náttúrufræðistofnunar, lögbundnar rannsóknir fagstofnana og viðkomandi heilbrigðiseftirlits sem kunna að hafa í för með sér jarðrask eða truflun dýralífs eru háðar leyfi Náttúruverndarstofnunar. Niðurstöður rannsókna skulu vera aðgengilegar Náttúruverndarstofnun og Náttúrufræðistofnun.

Veiting leyfa vegna rannsókna á menningarminjum fer eftir lögum um menningarminjar, nr. 80/2012.

Nánnar skal kveðið á um rannsóknir og vöktun í stjórnunar- og verndaráætlun.

9. gr.

Fræðsla.

Náttúruverndarstofnun, í samráði við Reykjavíkurborg, hefur umsjón með gerð fræðsluefnis um friðlandið. Þar skulu meðal annars koma fram upplýsingar um verndargildi, sérstöðu svæðisins og þær umgengnisreglur sem þar gilda.

Nánnar skal kveðið á um fræðslu í stjórnunar- og verndaráætlun fyrir friðlandið.

10. gr.

Verndun dýralífs, gróðurs og jarðminja.

Vernda skal lífríki friðlandsins, líffræðilega fjölbreytni þess og vistkerfi.

Óheimilt er að trufla dýralíf og/eða raska gróðri af ásetningu, hvort heldur er á landi, í fjöru, í sjó eða á hafsbotni.

Óheimilt er að sleppa, dreifa eða rækta framandi og/eða ágengar lífverur í friðlandinu, þ.m.t. að rækta framandi plöntutegundir innan marka þess, sbr. reglugerð um innflutning, ræktun og dreifingu útlendra plöntutegunda, nr. 583/2000, og lög um innflutning dýra, nr. 54/1990.

Eldi sjávardýra innan friðlandsins er óheimilt.

Unnið skal að því, eftir því sem kostur er, að fjarlægja framandi tegundir sem hafa verið fluttar inn á svæðið eða berast inn á það og ógnað geta innlendum vistkerfum, búsvæðum eða tegundum friðlandsins.

Allt rask á jarðminjum er óheimilt nema með sérstöku leyfi, sbr. 12. gr.

Nánnar skal fjallað um verndun gróðurs og dýralífs, fyrirbyggjandi aðgerðir og upprætingu framandi og/eða ágengra tegunda í stjórnunar- og verndaráætlun.

11. gr.

Verndun menningarminja.

Um menningarminjar og vernd þeirra fer skv. lögum um menningarminjar, nr. 80/2012.

12. gr.

Landnotkun og mannvirkjagerð.

Allar athafnir og framkvæmdir, þ.m.t. mannvirkjagerð, jarðrask og aðrar breytingar á svæðinu, sem áhrif kunna að hafa á verndargildi friðlandsins eru háðar leyfi Náttúruverndarstofnunar, sbr. 2. mgr. 40. gr. laga um náttúruvernd,

nr. 60/2013, leyfi Reykjavíkurborgar, sbr. skipulagslög, nr. 123/2010, og lög um mannvirki, nr. 160/2010, sem og leyfi landeigenda. Mat á áhrifum athafna og framkvæmda á verndargildi skal vinna í samráði við Náttúruverndarstofnun. Framkvæmdir kunna einnig að vera háðar leyfi Minjastofnunar Íslands, sbr. 11. gr.

Heimilt er að halda við samgöngumannvirkjum, s.s. vegum innan veghelgunarsvæða, án þess að leita þurfi leyfis Náttúruverndarstofnunar svo fremi sem viðhald hafi ekki neikvæð áhrif á verndargildi svæðisins en um þær framkvæmdir gilda skipulagslög, nr. 123/2010, lög um mannvirki, nr. 160/2010, og eftir atvikum vegalög, nr. 80/2007. Nánar skal fjallað um viðhald mannvirkja í stjórnunar- og verndaráætlun.

Við landnotkun og mannvirkjagerð skal miða að því eins og kostur er að framkvæmdir séu afturkræfar og að þær stuðli að verndun friðlandsins.

Afla skal leyfis Náttúruverndarstofnunar vegna skipulagðra viðburða og verkefna sem kalla á aðstöðu, mannafla eða meðferð tækja s.s. vegna kvikmyndagerðar, listviðburða eða samkomuhalds.

Nánar skal fjallað um landnotkun og mannvirkjagerð þ.m.t. fráveitur og viðhald þeirra í stjórnunar- og verndaráætlun.

13. gr.

Veiði, nýting hlunninda og notkun skotvopna.

Öll meðferð skotvopna er bönnuð innan friðlandsins, nema með leyfi Náttúruverndarstofnunar. Þó er heimilt að veiða mink í samræmi við ákvæði laga um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum, nr. 64/1994, og á vegum viðkomandi sveitarfélags og í samráði við Náttúruverndarstofnun. Náttúruverndarstofnun, í samráði við viðkomandi sveitarfélag, er heimilt að veita leyfi til veiða á framandi ágengum tegundum í samræmi við ákvæði laga um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum, nr. 64/1994.

Veiði og notkun skotvopna skal ávallt vera í samræmi við ákvæði laga um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum, nr. 64/1994, og stjórnvaldsfyrirmæli.

Nánar skal fjallað um veiði og notkun skotvopna í stjórnunar- og verndaráætlun.

14. gr.

Viðurlög.

Um brot gegn friðlýsingunni fer samkvæmt ákvæðum laga um náttúruvernd, nr. 60/2013.

15. gr.

Gildistaka.

Friðlýsingin öðlast þegar gildi.

Bráðabirgðaákvæði.

Þar til staðfest stjórnunar- og verndaráætlun fyrir svæðið liggur fyrir er varptími fugla skilgreindur frá 1. maí til 31. júlí og fartími fugla að vori skilgreindur frá 1. apríl til 1. júní og að hausti frá 20. ágúst til 20. október, sbr. 5. og 6. mgr. 6. gr.

Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytinu, 4. mars 2026.

Jóhann Páll Jóhannsson.

Stefán Guðmundsson.

Viðauki I.**Mörk friðlandsins.**

B deild - Útgáfudagur: 19. mars 2026